

POKROK ZÁPADU

PUBLISHED WEEKLY

Entered at the Post Office at Omaha, Neb., as second class mail matter.

Published by Pokrok Publishing Co., 1309-1311 Howard St.—Tel. 2913

Subscription by mail — \$1.00 per year.

Vydává: Vydavatelství Spol. Pokroku, V. A. C. BUREK, ředitel, 1309-1311 Howard ul. — Telefon 2913.

Předplatné . . . \$1.00 na rok. Do Čech \$2.00 na rok.

Adresujte jednoduše POKROK ZÁPADU OMAHA, NEB.

Omaha, Neb., dne 13. března 1907.

V Americe mešská právě německý profesor Schuhmacher z Bonnu na Rýně. Koná zde v Americe cyklus přednášek, studuje zdejší život a posílá své krajany, napomíná je, aby zůstali věrni žlutě-červeně-černému proporu Germanie. O profesoru Schuhmacherovi tvrdí se, že je výborným mužem. A zdá se, že tvrzení toto je správné. Profesor Schuhmacher přišel, viděl a světe žasni! — žádné knihy o Americe nenapíše!

Čestá profesora Masaryka do Ameriky rozbouřila opětně hladiny veřejného mínění. Jedni těší se na upřímně, druzí se přejízdě jeho obávají a konečně třetí hledí mu v ústrety s nedůvěrou. Profesor Masaryk je vždycky svůj, má široký rozhled a jeho úsudek vždy podepřen je zkušeností. Masaryk nikdy nepodléhal chvílovým dojmům a nenechal se oklamati povrchnostmi. Šel vždy k jádru věci a pak teprve soudil. Úsudky jeho nejsou povrchní a jednostranné. Proto právem odsoudil zdejší poměry. A snad z těchto příčin mnozí kritiky jeho se obávají. My vážíme si profesora Masaryka vždycky jako člověka. Jeho náboženské smýšlení je jeho osobním přesvědčením a my, jako lidé svobodomyšlní, nepovažujeme se za kompetentní do záležitostí jeho srdce se míchat, nebo je kritizovat. Práce prof. Masaryka, jako člověka, je veliká a té my si vážíme. Proto také radost cítíme nad tím, že některé české osady chystají se jej pozvati, aby jim přednášel. Letošní jeho cesta, jak se zdá, bude míti podklad pouze náboženský. Tak také aspoň oznamuje orgán volných myslitelů v Čechách "Volná myšlenka." Prof. Masaryk pojedě pouze vlastně na evangelický sjezd. Jak známo, je již dávno lito některým náboženským pracovníkům v Americe, že protestantská církev je roztržštěna asi na 30 samostatných sekt, kteréžto drobení sil vede nutně k oddogmatizování, a proto se nyní zakládají svazy, hledí se uvolniti hrot rozporů a pod heslem "evangelisace světa" hledí se utvořiti církev jedna, něco podobného katolicismu. Nastávající kongres také má být cíl a profesor Masaryk byl povolán, aby na něm přednášel o náboženském životě v Čechách. Náboženský směr kongresu toho vyavítá dosti jasně z názvu svolávajícího jej sboru "The International Council of Unitarian and other Religious Thinkers and Workers" (Mezinárodní sbor unitářů a jiných církví, myslitelů a pracovníků).

Za svého pobytu v Americe Maxim Gorkij velice pilně pracoval. Mimo "Město mamou", jež čtenářům našim známo je z překlada, uveřejněného v našem listě, napsal znamenitou práci "Matka" a několik sarkastických interviewů. Jeho interview, ať jsou přehlérná, mají zdravý pod-

klad a dobrou vůdčí myšlenku. Gorkij je revolucionářem nejen v životě, ale také smýšlením. A toho stopy patrný jsou i v jeho nových pracích. Jeden z těchto interviewů nese název "Chozajeva žizni", — Správce života. Interview odvíjí se na hřbitově, kam ďábel člověka zavedl. Pro nás ovšem nejvíce zajímavé jest, že práce tato povstala v našem, americkém ovzduší a že její zakončení je více méně americké. Obsah je následující: Ďábel vzbudil kostru, na níž patrná je samolibost učence, který napsal deset knih o převaze bílé rasy nad černou. "Výraz samolibosti dosud neshnil na jeho tváři," praví Gorkij. Kostra myslí, že bledši vytvořili vše krásné a dobré, literaturu a vůbec všechno. Ďáblovi to nikterak není vhod, žádá soulad, neches míti člověka otrokem, nýbrž chce, aby se lidé milovali. Vystupuje druhá kostra, která pochází z učení profesora, který druhy měřil lebky a kuchal mrtvé mozky. Tato kostra mluví o ženské otázce takovým způsobem, že až i ďábel se otfese a ženy se ujme. Ďábel se učencům posmívá: "Mudryje i smorkajutsja ně bez smysla," čímž myslí asi říci, že učení se ani bez významu vysmrkati nemohou. Na to následuje přehlídka mrtvých na hřbitově. Ďábel zavolal, aby z hrobu vstali všichni moudří a čestní lidé a z hrobů vstaly kostry — všechny. Každý přý vynalezl nějakou hloupost a každý se něčím chlubil. Každý považoval se za moudrého a čestného. Když kostry opětně položily se do hrobů, vykládal ďábel, že hroby jsou pramenem životní moudrosti. A každý mrtvý snaží se, aby něčím žil v duši budoucího živého člověka. "Ale co je platno lidem kázati o kráse života a rovnosti stavů, když onino lidé nemají času, aby přijímali slunce, oni chtějí jen chleba, rvou se o kus chleba, žijí nešťastně, plní zoufalostí a lhou sami sobě..." píše Gorkij. "Nadešlo ráno... Ďábel doprovázen tklivou písní zvonu — odletěl na západ..." Nejvíce nás bude zajímati zakončení tohoto bizarního příběhu. Gorkij končí: "Když jsem tento svůj příběh dovyprávěl jednomu Američanu, který více, nežli ostatní podobal se člověku, zamyslíl se na okamžik a potom zvolal, usmívaje se: A... rozumím! Ďábel byl agentem firmy na spalování mrtvol. Zajistě že ano! Vše to, co mluvil dokazuje, že je nutno spalovati mrtvol... Nu, vidíte, jaký to znamenitý agent! Aby posloužil své firmě — i ve snách se zjevuje lidem..." Gorkij chtěl asi ukázati, jak na Američany působí moralistické povídky. Ve všem aspoň hledají nit praktičnosti.

ČESKÝ NÁROD.

Přednáška prof. F. A. Štecha v Klubu Komenský v Lincoln, Neb.

Draží přátelé: — Ten nejbídnější tvor pod sluncem je člověk, jehož srdce je tak zkažené, že se stydí za svou národnost. Jestliže hoden je kdo opovržen, pak jistě je to onen Čech, jenž buď slovem, skutkem, neb chováním činí nečest české národnosti a ponižuje dobrou její pověst v očích cizinců.

Láska k vlasti má být základním kamenem charakteru každého řádného a čestného muže. Ten, jenž srdce jásetem nezaplápolá, když uří náš hvězdnatý prapor, není pravým americkým občanem. Každý, kdo se pravým americkým občanem chce nazývati, musí být ochotným nasaditi svůj život kdykoliv, aby hvězdnatý prapor náš nebyl zneuctěn. Každý z nás na prvním místě mu-

si býti duchem i tělem vzorným americkým občanem. To však neznamená, že ze svého srdce musí zapuditi všechny myšlenky a lásku k oné vlasti, kde je zrozen, neb kde stála kolébka jeho oteč. Mizerný, bídný a málo úctyhodný by byl ten syn, který by ze srdce vyrval lásku ku své staříčce matce. Malé a nevděčné by bylo srdce takového syna, který by lásku mateřskou takovým způsobem zneuctil. A proto pravím, že i americký Čech může býti vzorným americkým občanem a přece nemusí ze svého srdce vyrvat lásku ku matce své Česce. Chei dále tvrditi, že ani řádným občanem nemůže býti, jestliže srdce jeho je tak studené, že v duchu nepřeje zdaru své vlasti, kde žijí jeho spolubratři, kteří mají stejné snahy a stejnou krev.

V prostřed mapy Evropy leží malá země, jejíž hranice podobají se krvácejícímu lidskému srdci. Jest to malá země, čítající něco málo přes 20 tisíc čtverečních mil a má však kolem šesti milionů obyvatel. Bychom plně pochopili rozměr této země, chei vám podati přiměřené příklady: Rozloha této země je třikrát rozsáhlejší, než okres Butler, však má více obyvatel jak státy Nebraska, Kansas, Iowa, Severní a Jižní Dakota. A tak vidíme, že co postrádá v rozloze, to zase plnou měrou nahrazeno je obyvatelstvem. Žije tam průměrně 315 lidí na každé čtverečné míli, čili jeden obyvatel připadá na 2 akry pozemku.

Tuto malou zemi nazýváme "Čechy;" někdy správně básníci nazývají ji zemí zpěvu a hudby. Sní v tichém údolí... Odpočívá po svých bouřlivých a prudkých převratech národního života. Hory objímají ji na severu a západu a čarokrásné Labe protéká ji celíčkou. Vlny od Dunaje, na níž stojí krajně Čechům nepřátelská Vídeň, k ní zavívají a přinášejí zprávy, obyčejně smutné. Čechy leží mezi prudkým a hrubým pokrokem severu a mezi poetickým a čarovným vlivem jihu. Ptačtvo země české vesele švítí a vše zdá se usmívati. Luhy a lecky země české jsou světoznámými. Její jitřenky jsou ty nejkrásnější a podobně skvostné jsou i západy slunce. Krásné večery a čarovný svit luny vyvábil mnohč oslavné básně. Snadno mohla by to býti země blaha a hojnosti, neboť dá se tam vyráběti a pěstovati takřka všechno. Rolnickým plodinám daří se zde znamenitě. U nás dobře známo je české sklo, jež má rovného v celém světě. Sklářský průmysl je v Čechách velice rozsáhlý a věnuje se mu asi 50 tisíc lidí. Praha, hlavní město českého království, má dvakrát tolik obyvatelů, jako Omaha. Co se týče železničního spojení, Čechy předčí Soustátí, neboť má 17 mil tratí na každých 100 čtverečních mil. Avšak vzor tomuto přírodnímu bohatství, přece jenom na české zemi správně vyplňují se slova Svatopluka Čecha, že "špatně vede se zemi, již vládně cizinec." Vzpor tomu, že tato země je opatřena různými krásami přírodními, přece jen v životě bratrů našich je cosi smutného, teskného, srdce drásajícího. Snad nikdo z nich nemůže zapomenouti na ty tragédie, které se na půdě země české, o níž se právem praví, že je krví oteč posvěcená, odehrály. Každý pahorek a každý kámen takřka připomíná tam na krutý zápas za práva člověčenstva. Ty pahorky upomínají na důležitá děje v životě českého národa. Říp, Žižkov, Lipany a Bílá Hora nikdy nevymizí z paměti českého národa. Oh, Čechie, jsi pouze malá země, však vlastnosti tvých dětí jsou takové, že zasluhuji si skutečně, aby svět si jich

povšíml. Máš velkou a slavnou minulost, která musí povzbuditi každého badatele v dějinách. Tvůj osud byl trudný, těžký a krutý. Tvé utrpení musí se dotknouti každého soucítěného srdce. Ty země krásná, ty skýtáš svým synům nejlepší nadějí na život lepší. Ty země upřímných a vážných snah, stále zápasící za svoji existenci, rozvin a pokrok, stále zápasící za svá práva. Máš úkol obtížný, ale tvůj zápas musí vzbuditi všeobecný obdiv a sympathie každého srdce, lidsky cítícího. Nemohu do podrobností zmiňovati se o dějinách velkého a slavného českého národa. V těchto dějinách je mnoho, co může býti dvojím způsobem vysvětleno a proto každý, kdo o dějinách této země mluví, chei, musí dávatí pilný pozor, aby k té či oné straně se neaklonil. Nebudu znovu rozvíratí rány, jež již přece jenom přestaly krvácti a jsou částečně zaceleeny. Chei k vám mluvíti jako přítel a krajan, který vše miluje a vělice si váží země, kde stála kolébka jeho rodičů. Jak vám známo, Caesar na vrcholu své slávy podmanil si skoro každý národ, což tehdy považováno bylo za vyspělost a pokročilost. Dobýval vítězství za vítězstvím. Hun, Vandal a Goth plazili se u jeho nohou. Avšak byl přece jen jeden národ, který Caesarovy vítězství zbraně zdolati nemohly. Byli to tak zvaní Bojové, kteří žili v končinách, kde nyní rozprostírají se Čechy. Od toho asi nese Čechie též jméno Bohemia. Osazení Čech pravým slovanským plemenem, z něhož pocházejí Čechové, stalo se asi v pátém století. Hned v prvních dobách svého osazení dodělali se svým důvtipem znamenitých úspěchů. Krajina tato "oplývala mlékem a strdím," jak praví se v letopisech a proto pilný národ český v brzkou učinil jí rájem. Každý měl svou zlatou dobu a také měla ji i naše Čechie. Onen čas až po panování Karla IV., otec vlási, může směle považovati se za dobu zlatou. V té době dostalo se české zemi toho největšího vývinu. Tehdy česká země byla vynikající slozkou evropské moci. Tehdy rozloha říše české byla veliká. Věhlas českých učenců rozhlásil se po všech částech vzdělaného světa. Anglie a Čechie podaly si ruku v práci ve prospěch lidstva. Krásná královna Anna, provdala se za anglického krále a přátelské styky byly mezi oběma těmito zeměmi. Pražská universita byla toho času největší universitou v Evropě a studovali na ni studující z celého světa. Ale záhy začaly se ukazovati mraky zástinily celý obzor. Ba došlo i k válce bratrské, která skončila na Lipanech. Potom přišla i Bílá Hora. Již samotná slova Bílá Hora zní jako umíráček české svobody. Tehdy zasazena byla národu českému rána, z níž se vzpamatoval až po letech. Zdálo se, že český lev se již neprobudí, ale ukázalo se, že jenom dřímá. Vyvstali znovu noví mužové, kteří snažili se národ probuditi k životu novému, snažili se napraviti co za celá léta potupení a poroby bylo zanedbáno. A tu z těchto temnot vyšleho jasné světlo, které počalo šířiti požehnání mezi spolností lidskou po celém světě. A světlem tím byl náš Jan Amos Komenský. Není národa vzdělaného, který by neznal Komenského. Jest povinností každého upřímného Čecha, aby se s dějinami své země seznámil. Mnohý Čech stydí se za svůj původ pouze z té příčiny, že nezná dějin svého národa, že nesnaží se seznati, čím a jak byli jeho předci. Českým snahám, českému ideálu a českému jazyku netřeba se stydětí před světem.

Český jazyk vyniká lahodností, jest to jazyk vzdělanosti a pokroku. Zejména v poesii nemá jazyka rovného. Jest to jazyk pro skladbu a zpěv zrovna zrozený, jest schopen té největší ohebnosti. Žal, jáset, radost, vše dá se v něm krásně projevití. České básně dobře známy jsou svojí lahodností. I sám hrabě Gousat, Němec, (a mimochodem řečeno, že jestliže Čech přijde k Němci pro sůl, onen milerád poslouží mu octem), pravil, že žádný národ nemá písní lahodnějších, než národ český. Zde stáží ukázka z krásné básně Kolářovy "Slávy Deera," v níž praví:

Aj, zde leží zem před okem mým
smutně slzičím
někdy kolébka, nyní národa
mého rakev.
Sám svobody kdo hoden,
svobodu zná vážití každou,
ten kdo do pout jímá otroky,
sám je otrok,
ten kdo trány bořil,
lidskou krev darmo vyléval.
Jak muselo v tom by studené být
k národu srdce,
jenž by tu slz, jak nad hrobem
milinky nelil.

A což krásná báseň Svatopluka Čecha "Lešetinský kovář." Který národ může se pochlubiti perlou podobnou? Bůh lásky je zbožňován v české básni, protože každý Čech věří, že láska je ten největší a nejvznešenější z lidských cítů. — Řekne-li vám Američan, že Amerika má za sebou 500 let chvalitebné historie, pak vy mu odpovězte, že český národ má za sebou 15 set let historie, za kterou by se žádný stydětí nemusel. Řekne-li vám, že Amerika je zemí svobody, pak mu řekněte, že tři sta let před tím, než americká konstituce podepsána byla, bojovali Čechové za svobodu smýšlení.

(Pokračování budoucně.)

* V New Yorku hodlal v těchto dnech vystoupiti na půdu amerického Leopold Weiss, hledaný budapeštský pokladník jisté hamburské lodní společnosti, který zmíněné společnosti zpronevěřil značnou částku peněz. V New Yorku byl však poznán a učiněno bylo opatření, aby dostal se do rukou spravedlnosti. V právě tom okamžiku, kdy po loď "Batavia" měl nastoupiti zpáteční cestu do Evropy, zastřelil se.

Neodvislost.

Každý člověk na světě může a má býti neodvislým, samostatným, svým, necht již jest jakkoli zaměstnán. Dovede-li udržeti své tělo zdravým, a silným, svou mysl jasnou, své svědomí čistým, dovede-li býti zdržlivým v každém ohledu, dovede-li se opanovati v čas a dovede-li dále se vzdělávati, může vždy spoléhati na sebe a zůstatí svým. Především jest ovšem nutným hledětí si zdraví, neboť bez něho vše ostatní jest marným. Zdraví nelze si udržeti bez dobrého žaludku a proto jest třeba vždy míti na paměti Trinerovo Léčivé Hořké Víno, které bez odporu jest nejlepším lékem pro žaludek. Občasná dávka, i když necítíme nijakých obtíží, udrží jej zdravým a silným a tím udrží i pracovní schopnost celého těla. Upraví živání a tím vytvoří čistotu, dobrou krev, která jest nezbytnou pro tělesné i duševní zdraví. Ona jest to, jež činí člověka sebevědomým, rázným a veselým. Ve všech chorobách zařívací soustavy, nervovosti, omrzlosti, navavenosti, jakož i v chorobách krve jest to lék jedině spolehlivý. V lékárnách, Jos. Triner, 799 S. Ashland Ave., Chicago, Ill.

Jonášův česko-anglický slovník pro dáváme za \$1.50, slovník anglicko-český za \$1.75. Jonášův Tlumač za \$1.50. Kterýkoliv pošleme Vám po obdržení peněžní stávkou. 11